

Risalelerde "öfke" konusu nasıl işlenmiştir, izah eder misiniz?

İnsandaki "**kuvve-i gadabiye**" diğer ifadesi ile "**öfke kuvveti**" İşaratü'l İ'caz'da şu şekilde tarif ediliyor:

"Ve keza, kuvve-i gadabiyenin tefrit mertebesi, cebanettir ki korkulmayan şeylerden bile korkar. İfrat mertebesi tehevürdür ki, ne maddî ve ne mânevî hiçbir şeyden korkmaz. Bütün istibdadlar, tahakkümler, zulümler bu mertebenin mahsulüdür. Vasat mertebesi ise şecaattir ki, hukuk-u diniye ve dünyeviyesi için canını feda eder, meşru olmayan şeylere karışmaz."(1)

Öfkede ifrat ve tefrit, insandaki öfke ve gadap duygusunun ölçü ve vasattan çıkıp zulüm ve haksızlıklara varmasıdır. Bunun temelinde yine enenin şerli yüzünün inkişaf ve yeşermesi yatıyor. Zulüm ve haksızlıkların kaynağı öfkenin ifrata gitmesidir. Gadap ve öfkenin vasat ve meşru olanı ise **şecaattir**, yani hak için canını verir haksızlıktan ise çekinir. Öfke duygusunun ifrat haline **tehevür** denilir ki maddi ve manevi hiçbir şeyden çekinmeyen zalim ve haksız kimselerdir. Nemrut, Firavun ve Şeddad gibi zındıklar buna misaldir.

Öfkenin tefrit mertebesi her şeyden korkmaktır.

Allah insanın mahiyetindeki potansiyel kabiliyetleri inkişaf ettirmek için, bu gibi duygu ve cihazları insana bir düşman ve rakip olarak tayin etmiştir. Bu yüzden şehvet ve öfke akıl ve kalbi dinlemeyecek bir yapıdadır; tabi bu sürekli değil, iman ve ibadetinin kuvvet derecesine göredir. İman kuvvetli ise, şehvet ve öfke sürekli hükmedemez, ara sıra hükmedebilir.

İnsandaki şehvet, öfke ve nefis şeytanı sürekli dinleyen ve ona itaat etmeye meyilli hissiyatlardandır. Bu gibi hissiyatların baskısı ile insan günaha gittiği için günah işlemek küfür olmuyor. Şayet günah işlemek küfür olsa idi, bu insanın kaldıracağı ve takat getireceği bir sorumluluk olmazdı. Allah Kur'an da insanlara kaldıramayacağı yükü yüklemeyiz diye açıkça ilan ediyor. Bu yüzden Allah günahlara karşı insana tövbe ve istiğfar yolunu gösteriyor.

(1) bk. [İşârâtü'l-İ'câz, Fâtîha Sûresi](#).